

Beş “D” Bir “K”(*)

¹ O.D.T.Ü Mimarlık
Fakültesi, Şehir ve
Bölge Planlama
Bölümü, 4. Sınıf
Öğrencileri

İsmet ESGİN, Melda TANRIKULU, Serhat CELEP, Ş. Tuna ÖZAYDINLIK¹

ABSTRACT

Five “S”, One “C”

Barcelona is a city that should be perceived through our five senses. Barcelona is the city that has spatial transformations both in historic and modernistic manner. After involving the city, planning practices, historical environment and combination of them with the modern and old narrow streets make us perceive the original urban way of life. In these streets and squares, the things that a person conceives as a first are the creations of the famous artists. The differently designed grid layout of the city plan made people conceive the city easy and that resulted in local people living the city in public spaces. The biggest open space of the city is the coastal area that makes people feel relaxed when they got tired of walking in the narrow streets. While the cathedral of the Gaudi was leaving its king throne in the silhouette of the city, new modern high storey commercial buildings took place of it. It seems that it is compulsory while balancing the old and the new city development, which is becoming more and more strange to the original character of the city. In so doing, it will show its own culture us through our five senses by conserving its spatial identity.

B arselona, bize tarihsel süreçlerin bir kentin mekansal yapılanmasında bıraktığı izleri ve bu izlerin günümüz yaşantısında yarattığı farklılıkları deneyimleme fırsatı sunan bir kenttir. Fakat bu fırsatı değerlendirmek için eskiyle yeninin bir aradılığında birikmiş olan kesik kesik parçaları, beş duyu organını da kente odaklayarak birleştirmek gerekiyor. Çünkü Barcelona son yimi beş yıldır yeni bir kimlik yaratma çabasındayken aynı zamanda küresel kent imajını perçinlemek için geçmişle farklı bir hesaplaşma içindedir. Kent planlama açısından bakmaya çalışırsak geçmişin getirdiği sosyal ve ekonomik yıkımların izlerini silip, kendini yeniden yaratmak adına mekanı da yeniden yorumlayabilme peşinde olduğunu söyleyebiliriz.

* Bu yazı, 30 haziran - 5 temmuz 2005 tarihlerinde Yalçın Demirtaş denetiminde Barselona kentine yapılmış teknik inceleme gezisinde ortaya çıkan izlenimler temel alınarak hazırlanmıştır.

Resim 1: Barselona tarihi kent merkezinde dar sokaklar, tarihi yüksek yapılar (Kaynak: kişisel belgelem, 2005)

Resim 2: La Rambladaki Miro'nun yer döşemesi (Kaynak: www.barcelona-on-line.es/album/mosaicmiro.htm)

Resim 3: Antoni Gaudí'nin ünlü yapıtı, Casa Mila (Kaynak: kişisel belgelem, 2005)

Barcelona ilk kez gittiğiniz bir kent olarak size çok samimi davranıyor; havaalanında sizi karşılayan hareketli yüzü kentin iç kısımlarına gittikçe farklı bir hal alıyor ve size kendini anlatmaya başlıyor. Kent, yol boyunca kendisinin eskiyen yapıları ve onların yerini almaya çalışılan yeni kullanımların değişik birlikteliklerini herhangi bir yadırgamaya olanak vermeyecek şekilde sunuyor. Kentin merkezine ulaştığınızda ise, planlama pratiğinin, kenti bir yaşam alanı olarak tasarlanmanın yanı sıra ona bir kimlik kazandırmadaki etkisini fark etmeye başlıyorsunuz. Dar sokaklar ve yüksek binalar, sadece Akdeniz ikliminin etkisi olarak değil de, kentin yaşam biçiminin parçası olarak da karşınıza çıkıyor. Merkezi kullanımlar da, tarihi yapılar ile modern yapılar arasındaki uyumun kentsel mekanda da kendisini hissettirebilmesi için denize yönelen yaya mekanlarıyla bütünleştirilmiş alanlar oluşturmuş. Fakat sizi aslında her biri farklı dönemleri temsil eden ünlü mimari eserlere ulaştıran asıl rotalar uzun yıllar bakımsız kalmış, unutulmuş benzeyen sokaklarda gizli. Ve tabii meydanlarda: kentlinin nefes aldığı, sanatçıların halkın arasında sanatlarını icra ettiği ya da halktan esinlendiği mekanlarda yani. Meydanlar birlikteliğin eserleri gibi duruyorlar kentin kendisini sergilediği, ne olduğunu herkese anlattığı alanlar olarak. Kentteki dönüşümde, müdahalelilerin sonuçlarının yarattıklarını eleştirenler, tartışanlar ve tersini savunanlar aslında tek bir konuda hemfikirmiş

gibi görünüyorlar; bu meydanların kamusal alanın önemli çekim noktaları olduğu konusunda... Zaten sokakların kent yaşamındaki ağırlıklarının bu meydanlarla perçinlendiğinin ve bu meydanların çevrelerindeki tarihsel yapılara kendini gösterebilme fırsatını sunduğunun ayrımlına kolayca varabiliyorsunuz. Gözlerinizi sokaklardan duvarlara çevirdiğinizde ise, Pablo Picasso'nun, Salvador Dalí'nin ve Joan Miró'nun müzelerini ve Antoni Gaudí'nin anıtsal yapılarını görüyorsunuz. Bunları, kentte ilk bakışta göze çarpan elemanlar olarak fark etmeniz bile, kente katkılarının sadece bu düzeyde kalmadığının ayrımlına varmak için en önemli yürüyüş mekanlarından biri olan La Rambla'da Miró'nun bir deseni üzerinde sokak şarkıcılarını dinlemeniz yetiyor. Sergilerde, oyunlarda, dans gösterilerinde (özellikle sokaklarda icra edilenler de) bu sanatçıların arayışlarının hala sürdüğüne yani sürdürüldüğüne tanık oluyorsunuz. Turistler için tasarlanmış birçok vitrinde de bu ressamın ve Gaudí'nin eserleri yer almış, hatta yaya mekanlarında bu sanatçıların birçok eseri kullanılmış ama kente etkileri bu düzeyin çok üstünde. Örneğin Antoni Gaudí'nin bir çok eseri kentte belirli nirengi noktaları oluşturmuş durumda. Bunun sebebiyse Cerda'nın kendini kentin her parçasında hissettiren etkili planına karşı duruşuyla, kente kazandırmak istediği Barcelona olma bilincinin Gaudí'yi farklı form arayışlarına yönlendirmiş olması. Bu yaklaşım es geçemeyeceğiniz bir farklılaşmayı da beraberinde getirmiş ve Katalanları da bu yönde cesaretlendirmeyi başarmış gibi de görünüyor. Özellikle son yıllarda yapılmış olan kentsel alan düzenlemelerinde, kent mekanının sürekliliğini parçalayan ızgara sisteminin farklı tasarım yaklaşımlarıyla ele alınmış olması bunun en açık göstergesi. Bu yol tasarımlarının kentteki fonksiyonların devamlılığının sağlanmasındaki rolü, dolaşımı ve mekanı algılamayı kolaylaştıran döşemelerden, kent mobilyalarına kadar dolaşım-duraklama noktalarının düzenlenmesi, kent merkezi dışında da yürümeyi ve mekanı algılamayı zevkli

Resim 4: Kentsel açık alan: Catalunya Meydanı (Kaynak: kent kartpostalı, 2005)

Dar sokaklar ve yüksek binalar, sadece Akdeniz ikliminin etkisi olarak değil de, kentin yaşam biçiminin parçası olarak da karşınıza çıkıyor

Barselona dönüşüm deneyimini kendi tecrübesine ve kent olabilme bilincine dayandırabilmiş görünüyor ve veda ederken dahi size “Catalan” üslubu ile gülümsemeyi ihmal etmiyor

Resim 5: Teleferikten kentin limanı ve kıyı düzenlemesi (Kaynak: kişisel belgelem, 2005)

Resim 6: Teleferikten kent girişi simgeleri: Otel ve ofis yapıları- ikiz kuleler (Kaynak: kişisel belgelem, 2005)

hale getiriyor. Kentsel açık alanların ve sokakların gün boyu aktif olarak kent yaşamına katılma olanağı sunduğu bu kentte insanlar kenti yaşama hakkının salt turistlere bırakmayarak, dar evlerinden kendini atarcasına sokakları yaşıyorlar.

Kıyıya ulaşmak için dalgaların sesini dinlemeniz yada kıyıya dik inen caddelerin size taşıdığı esintiyi takip etmeniz yeterli. Orada sizi karşılayacak olan, kentin en büyük açık alanı olacaktır. Eski sanayi kenti olma özelliğinin en açık belirtisi olan büyük bir liman yerleşiminden başlayarak, kentin kıyı dokusu boyunca süren, kıyı ve kentin bulunduğu alanlarda

kente nefes aldırın ve kentliye kıyı ile ilişki kurma şansı veren yeşil alan ve dolaşım düzenlemeleri, kentte kıyı kenti olma özelliğini vurgulayan mekanlar yaratmış. Bu mekanlar sizi tarihi dokunun sıkışık yapısından kurtaran ve kıyının rahatça algılanmasına olanak sağlayan yerler olarak sizin kente yaşayan insanlarla rahatça kaynaşabileceğiniz alanlar.

Liman ve Montjuic Tepesi (Museviler tepesi) arasındaki teleferik hızlı bir ulaşım aracı olmasının yanı sıra, kenti üç boyutlu algılama şansını da veriyor ve size doğal eşiklerle gelişmesi sınırlanmış bir kent silüetini sunuyor. Eskiden bu silüet içerisinde sadece Gaudi'nin katedrali hüküm sürerken, yeni çağımızın modern katedralleri olan yüksek katlı ofis merkezleri ve otellerde bu durumla yarışmasına kentin yeni silüetinde kendilerini fark ettirir hale gelmişler. Eskiden kente girişi temsil eden tren istasyonlarının yerini Katalanların bizim yeni kapılarımız dedikleri ikiz kule benzeri yine ofis ve otel işlevi gören yapılar almış. Yüksek binalar prestiji temsil ederken, limanın hemen yanındaki işçi bloklarından oluşan “Barcelonetta” da size bir kentin geçmişini saklamak için yüksek katlı binaların yeterli olamayacağını hatırlatırcasına “ben de buradayım” diyor. Yeni konut politikalarıyla ve yarışmalarla desteklenen farklı tasarımlara açık yerleşim blokları da kentin çehresini değiştirmeye aday diğer elemanlar olarak karşımıza çıkıyorlar. Yeşil alanlar yürüyüş yolları boyunca kıyıya ulaşmaya çalışırken aslında oldukça sınırlı bir alanda olduklarını ve kentin yeşil alan ihtiyacının büyük bir kısmının çevre parklarla sağlandığının ayırımına varıyorsunuz. Bütün bu çehre Barselona'yı henüz bir bütün olarak okutabilmekten uzak görünse de size kentin geleceğini merak etmeye ve tahmin yürütmek için kışkırtmaya davet ediyor.

Kendini yıkarak yapan bir Barselona'da eski kale duvarlarının yerini şimdi nasıl La Rambla gibi yine kentin nefes alması adına yapılmış yeşil eksenlerle, yaya yolları aldıysa da, günümüzdeki dönüşüm eskiye daha duyarlı kalmayı iddia ederken kenti yaşayanların kendi kentlerine yabancılaşmalarını engelleyecek çözümleri de üretmek zorundaymış gibi görünüyor. Bunun içinse üstlendiği en önemli ödev eskiyle yeninin bir aradalığını sağlarken mekan ve insan arasındaki ilişkinin değerler kısmına da referans vererek eskinin dönüşümünü yine bu değerler üzerinden sağlayabilmektir. Böylelikle kent kendi kimliğini mekansal olarak da korumaya devam ederken, bize kendi kültürünü beş duyumuz üzerinden de yansıtabilmeye devam edecek. Şimdilik Barselona dönüşüm deneyimini kendi tecrübesine ve kent olabilme bilincine dayandırabilmiş görünüyor ve veda ederken dahi size “Catalan” üslubu ile gülümsemeyi ihmal etmiyor.

Resim 7: Gaudi'nin katedrali ve kentin ızgara planı (Kaynak: kent kartpostalı, 2005)